

ДЕФІЦІТ (від лат. deficit — не вистачає) — недостатність засобів і ресурсів порівняно зі заздалегідь запланованим або необхідним рівнями. Виникає внаслідок невідповідності надходжень і видатків, потреб і ресурсів, попиту й пропозиції. Розрізняють Д. бюджету, зовн.-торг., платіж. балансу, матеріал. цінностей. Бюджет. Д. — перевищення видатків держ. бюджету над доходами — є одним із факторів розвитку інфляц. процесу й показником кризового стану держ. фінансів. Осн. причини виникнення Д.: спад виробництва, зниження ефективності функціонування окремих галузей, несвоєчасне проведення структур. змін у економіці або її тех. переоснащення, низька податк. дисципліна, наявність знач. тіньового сектору в економіці, надмірні держ. витрати за окремими статтями. Розрізняють стійкий Д. бюджету, що існує в довгострок. періоді, та тимчас., викликаний касовими розривами у виконанні бюджету або непередбачуваними обставинами. Розміри Д. бюджету в Україні впродовж 1992–2005 поступово зменшувалися: від 17,3 % ВВП у 1992 до 1,8 % ВВП у 2005. Бюджет. Д. зумовлює незбалансованість зовн. торгівлі та високу інфляцію, призводить до підвищення відсотк. ставок і пониження рівня інвестицій. Однак коли розмір бюджет. Д. не перевищує обсяги держ. капітал. вкладень, його вплив на економіку є позитивним. Зовн.-торг. Д. — від'ємне сальдо торг. балансу, пов'язане з перевищенням платежів по імпорту над надходженням від експорту

товарів і послуг. Зовн.-торг. сальдо може розраховуватись окремо по торгівлі товарами та послугами, оскільки країна може мати дефіцит у торгівлі товарами й активне (позитивне) сальдо у торгівлі послугами, і навпаки. Зовн.-торг. Д. свідчить про низьку конкурентоспроможність нац. товарів, недосконалу структуру експорту та імпорту, погіршення умов торгівлі для країни, несприятливі коливання екон. кон'юнктури тощо. Д. платіж. балансу — Д. по поточ. операціях і балансу офіц. розрахунків. Д. по поточ. операціях свідчить, що іноз. інвестиції країни за кордоном скорочуються, і вона стає чистим боржником для розрахунків за додатк. чистий імпорт товарів, послуг, надання переказів. Д. балансу офіц. розрахунків призводить до збільшення надходжень іноз. валюти у країну. Існування Д. балансу офіц. розрахунків країни пов'язане з діяльністю її центр. банку, який здійснює купівлю та продаж іноз. валюти. Д. матеріал. ресурсів для виконання замовлень постачальниками та посередниками, задоволення попиту насел. на товари нар. споживання виникає внаслідок недостат. розвитку виробництва, недопоставок, обмеженості асортименту, глобал. виснаження сировин. ресурсів тощо.

Рекомендована література

1. Василик О. Д. Теорія фінансів: Підруч. К., 2000.

Л. М. Шаблиста

Бібліографічний опис:

Дефіцит / Л. М. Шаблиста // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-23858>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).